

Asia: VN/8868/2019

Lausuntopyyntö: Uusimaa-PKS-Helsinki sote-erillisselvityksen loppuraportti

Lausunnonantajan lausunto

1. Ottaako raportissa esitetty malli riittävässä määrin huomioon alueen erityispiirteet sosiaali- ja terveydenhuollossa?

kyllä pääosin [Raportti ei juuri ole tunnistanut alueellisia erityispiirteitä, vaan on enemmän yleisellä tasolla. Toki on tunnistettu haasteet siinä, mikäli uudistuksessa Uudenmaan maakunta olisi yksi kokonaisuus.]

2. Ottaako raportissa esitetty malli riittävässä määrin huomioon alueen erityispiirteet pelastustoimessa?

kyllä pääosin [Pelastustoimea ei juuri ole käsitelty raportissa.]

3. Mahdollistaako esitetty erilliskokousmalli pääsyn tarpeenmukaisten ja riittävien sote-palvelujen piiriin paremmin kuin yhden alueellisen järjestäjän malli?

kyllä pääosin [Todennäköisesti aluemalli pystyy paremmin turvaamaan asukkaiden tarpeet huomioivat lähipalvelut kuin yhden Uudenmaan maakunnan malli.]

4. Mahdollistaako erilliskokousmalli yhteisten sovitettujen asiakaskohtaisten perustason sote-palvelukokonaisuuksien toteutumisen alueella paremmin kuin yhden alueellisen järjestäjän malli?

kyllä pääosin [Todennäköisesti aluemalli pystyy paremmin turvaamaan asukkaiden tarpeet huomioivat lähipalvelut kuin yhden Uudenmaan maakunnan malli.]

5. Mahdollistaako erilliskokousmalli erikoistason palvelujen toteutumisen alueella paremmin kuin yhden alueellisen järjestäjän malli?

ei kantaa [Tähän on vaikea ottaa kantaa, jos tavoitteena molemmissa malleissa pidettäisiin Husin roolin säilyttämistä suurin piirtein samanlaisena. Perustason sotepalveluiden kytkeytyminen erikoistason palveluihin on olennaista. Ehkä se voisi paremmin toteutua viiden alueen mallissa.]

6. Mahdollistaako erilliskokousmalli perus- ja erikoistason sosiaali- ja terveystieteiden toiminnallisen integraation alueella?

kyllä [Mikäli ajatellaan, että mahdollistaminen tarkoittaa, ettei siihen ole esteitä. Luoko malli siihen yhtään sen parempia mahdollisuuksia kuin yhden maakunnan malli tai nykyinen malli, siihen on vaikea ottaa kantaa. Integraatiossa olennaisinta ovat toimintatavat, ei niinkään organisaatorakenne. Integraation voi saada myös toimimattomaksi itsehallintoaluemallissa.]

7. Esityksen mukaisesti erikoissairaanhoidon järjestämisvastuu olisi yleisesti ja ensisijaisesti itsehallinnollisilla alueilla, HUSin järjestämisvastuu lakiin perustuvaa ja järjestämissopimuksella sovittavaa vastuuta. Onko raportissa kuvattu ratkaisu mielestänne sote-palvelujen järjestämisen näkökulmasta sekä hallinnollisesti ja HUSin omistajaohjauksen näkökulmasta toteuttamiskelpoinen ja turvaako se sote-palvelujen järjestämisen alueella?

kyllä pääosin [Ratkaisu turvaa HUSin toiminnan jatkuvuuden, mikä on alueella tärkeää. Toisaalta se jättää edelleen omistajaohjaukselle sijaa, eli on siinä mielessä hyvä malli. Turvaako se kuitenkin todellisuudessa sote-palveluita alueella kokonaisuudessaan, niin se jää nähtäväksi.]

8. Turvaako erilliskeskitys sote-palvelujen järjestämiselle riittävän kantokykyiset alueet?

kyllä pääosin [Kantokyvyssä olennaisinta on se, miten palveluiden järjestäminen rahoitetaan. Toinen avainkysymys on se, miten uudet alueet alkavat toteuttaa toimintaansa. Jos ei tehdä organisaatorakenteen lisäksi merkittäviä toiminnallisia muutoksia, kantokyky ei sote-palveluissa tule missään Suomessa riittämään pidemmän päälle.]

9. Turvaako erilliskeskitys asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien toteutumisen?

ei pääosin [Jos ajatellaan, että päätöksenteko siirtyy nykyistä isommille organisaatioille, niin nykyiseen malliin tulee selkeä heikennys. Koko Uudenmaan malliin verrattuna, erilliskeskitys turvaa osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia paremmin. Toki huomioiden se, miten tämä käytännössä toteutetaan arjessa.]

10. Toteutuuko demokratia erilliskeskityksessä perustuslain edellyttämällä tavalla? (ks raportin luku 3) Jos ei, niin miten esityksen asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia voitaisiin vahvistaa?

Verrattuna siihen, että päätöksenteko on ollut kuntatasolla ja siirtyy nyt alueelliselle tasolle, niin demokratiahan heikkenee kuntalaisten näkökulmasta. Asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia voidaan vahvistaa paikallisilla ja ihmislähtöisillä ratkaisuilla, mm. paikalliset raadit, tms. Olennaisessa asemassa on tiedottaminen ja neuvontapalvelu yksittäisten kuntien alueella.

11. Toteutuuko palvelujen yhdenvertaisuus esitetystä mallista paremmin kuin yhden järjestäjän mallissa?

kyllä pääosin [Voi olla mahdollista, että yhdenvertaisuus paranee, kun voidaan paremmin huomioida alueellisia erityispiirteitä ja turvata palveluiden saatavuus sitä kautta tarvelähtöisemmin. Tällöin lähtökohdaksi on näkökulma, että palveluiden saatavuus ja saavutettavuus samalla tasolla on yhdenvertaisuutta. Toisaalta tiedetään, että jo nyt sote-palvelut eivät toteudu yhdenvertaisesti Uudellamaalla/Suomessa.]

12. Mahdollistaako erilliskeskitys kielellisten oikeuksien toteutumisen alueella paremmin kuin yhden järjestäjän mallissa?

kyllä [Itä-Uudellamaalla ruotsinkieliset palvelut pystytään toteuttamaan paremmin omalla alueella kuin koko maakunnan mallissa ja myös päätöksenteossa.]

13. Millä toimenpiteillä ja missä palveluissa kielellisiä oikeuksia voitaisiin vahvistaa?

Erityinen huoli on ruotsinkielisistä erityishuollon palveluista, kuten esimerkiksi vammaispalvelut. Kaksikielisten palveluiden tuottamisessa olennaisessa roolissa on henkilöstö, jonka saatavuuden juurisyyt ovat syvemmällä kuin soteratkaisussa. Tarvitaan mittavia toimenpiteitä koulutukseen, palkkaukseen ja lainsäädäntöön turvaamaan palveluiden saatavuus omalla äidinkielellä.

14. Millaisia vaikutuksia arvioitte erillisratkaisulla olevan osana hallituksen linjaamaa valtakunnallista kokonaisratkaisua?

Uusimaa olisi muihin maakuntiin verrattuna huomattavasti suurempana maakuntana ajautunut eriarvoiseen asemaan. Erillisratkaisu ei vaaranna muuta uudistusta, mutta voi tuki aiheuttaa muille kaupungeille halua saada samanlainen ratkaisu.

15. Ehdotuksia itsehallinnollisten alueiden nimiksi?

Itä-Uusimaa.

16. Muut vapaamuotoiset huomiot loppuraportista

Lapinjärven kunta hyväksyy esitetyn aluejaon ja erillisratkaisun pohja-ajatuksen

Uudenmaan viidestä itsehallinnollisesta alueesta. Valmistelun tässä vaiheessa

erillisratkaisuun liittyy kuitenkin edelleen paljon avoimia kysymyksiä mm. rahoitukseen, palveluiden järjestämiseen, työnjakoon ja integraatioon liittyen. Asiakasta on myös selvityksessä vain vähäisesti sivuutettu. o Palveluiden järjestämisessä on panostettava ihmislähtöisyyteen ja varmistettava palveluiden ennakkoluuloton kehittäminen (teknologia, etäpalvelut, kiertävät palvelut). Lisäksi kunnissa jo käytössä olevat nykyaikaisten, laadukkaiden ja kustannustehokkaiden mallien jatkuminen on varmistettava, kuten esimerkiksi Lapinjärvellä toimiva sosiaalipalveluiden yhteisyritysmalli. Pelkästään nykyisen toiminnan yhdistäminen isommaksi kokonaisuudeksi ei tuo tavoiteltavia kustannus- tai laatuhyötyjä. Hoitoketjujen osalta vaikutusarviota ei kyetä kunnan näkökulmasta analysoimaan loppuraportin sisällön pohjalta. Uudistuksessa tulisi pyrkiä nykyisen kustannustehottomuuden parantamiseen. Lisäksi tulee kokonaisvaltaisesti turvata siirtymäkauden rahoitus ICT- ja potilastietojärjestelmämuutokset huomioiden. Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin ja erillisalueiden välisestä työnjaosta tulee sopia tarkoin lainsäädännössä, perus- ja järjestämissopimuksissa hyvässä vuoropuhelussa o Itä-Uudellamaalla kaksikielisten palveluiden turvaaminen on todella tärkeää etenkin sosiaali- ja terveystieteissä. Tämä ei saa uudistuksessa unohtua. Kielelliset oikeudet toteutuvat todennäköisesti paremmin viiden alueen mallissa kuin koko Uudenmaan mallissa. o o Pelastustoimen järjestämisen osalta esitetty malli ei aiheuta kunnan kannalta muutosta, sillä esitetyssä mallissa pelastustoimen vastuualueajat säilyisivät nykyisellään ja olettamuksella, että puolivakinaisen palokunnan sijainti säilyy Lapinjärvellä ja palveluverkko muuten ennallaan. Ensihoidon osalta tilanne heikkenee, mikäli Myrskylän yksikkö poistuisi uudistuksen

myötä. Saavutettavuuden kannalta palveluverkko tulisi tarkastella näin ollen uudelleen. o o Kunnat on vahvasti osallistettava valmisteluun, jotta saadaan käytännössä mahdollisimman toimiva malli luotua yhdessä. Tulevan uudistuksen valmisteluvastuu on avoinna. Mikäli valmistelusta jää vastuuta kunnille, tulee se resursoida. o o Uudistuksen valmistelu vie vielä vuosia. On tärkeää, että kuntien kehittämistoimintaa tuetaan valmistelun aikana, jotta kehittämistoiminta ei pysähdy odottamaan tulevaa uudistusta. Mallissa tulee mahdollistaa myös ylityöaikaan käyttö. o o Lapinjärven kunta on kiinnostunut alkamaan kehittää ja soveltaa Itä-Uudenmaan mallia jo ennen uudistuksen voimaantuloa. Olisi hyvä, jos näitä edelläkävijäalueita voitaisiin resursoida jo ennen uudistusta, koska tällöin aloittamista saataisiin porrastettua ja uudistuksen toimeenpano olisi helpompaa. Lapinjärven kunta painottaa, että uudistuksen jälkeisessä rahoitusjärjestelmässä on varmistettava se, että kunnilla riittävä rahoituspohja kuntiin jäävien lakisääteisten peruspalveluiden tuottamiseen. Lapinjärven kunta varaa oikeuden lausua lopullisen kantansa lopullisesta reformista sen lainsäädännön ja ehdotuksen valmistuttua.

Hildén Anne
Lapinjärven kunta